

KEVIN C.
POWERS

DE GELE
VOGELS

ROMAN

PROWETHEUS

Presentatie
De gele vogels

Door: Henk Sikkema

PowerPoint: Hilde van der Horst

Verhaaltechniek(en)

- ‘in media res’: verhaaltechniek die de lezer direct confronteert met een handeling in volle gang. Door terug- en vooruitblikken wordt het voorgaande en het verdere verloop van de handeling ingevuld. Letterlijke betekenis: ‘midden in de zaak’
- de tegenovergestelde vertelmethode heet ‘ab ovo’ wat letterlijk ‘vanaf het ei’ betekent

Termen afkomstig uit de *Ars Poetica* van de Romeinse dichter Horatius (65 – 8 v. Chr.)

KEVIN C.
POWERS
DE GELE
VOGELS

ROMAN

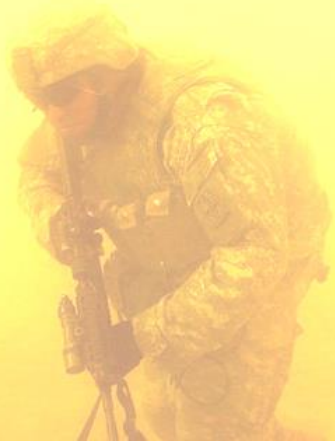
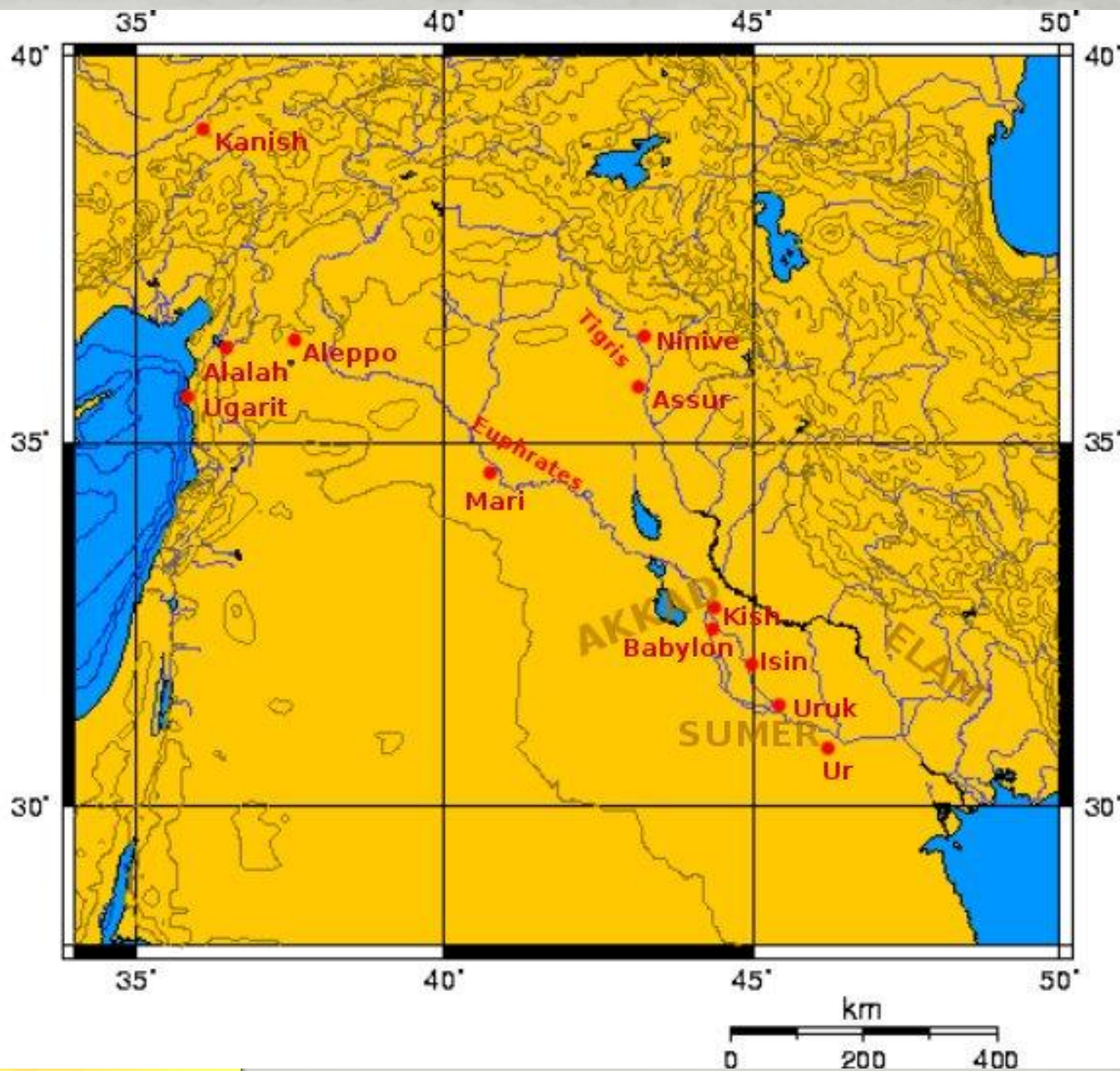

PROMETHEUS

Indeling presentatie

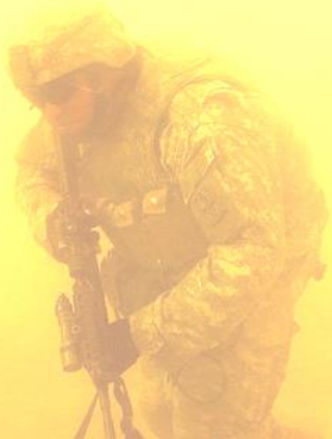
- geschiedenis Irak en *De gele vogels*
- oorlogsliteratuur en *De gele vogels*
- (schrijver en) boek inhoudelijk

Mesopotamië -> Irak

- Mesopotamië van (Gr.) *mesos* = midden en *potamos* = stroom, rivier -> Tweestromenland: Tigris 1900 km, Eufraat 2800 km
- al voor 6000 v. Chr. bewoning. Akkerbouw en veeteelt (vruchtbaar door rivieren)
- 3500 v. Chr.: Soemeriërs. Spijkerschrift (door handel), wiskunde, astronomie/astrologie, 60-tallig stelsel, architectuur. Gilgamesj-epos (ca. 2100 v. Chr. (Uruk). Abram vanuit Ur naar Kanaän (ca. 2000 v. Chr.) door verzilting?
- 1500 v. Chr. : Babyloniërs. Toren van Babel. Inval Judea. Nebukadnezar/Daniël in leeuwenkuil
- Veel volken daarna. Ottomaanse Rijk (Turken) tot 1918

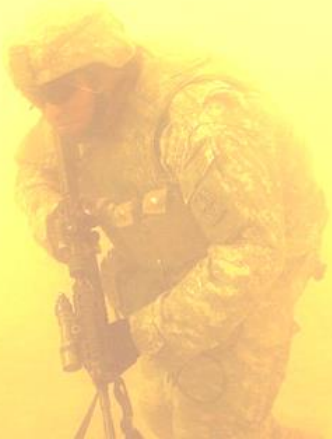

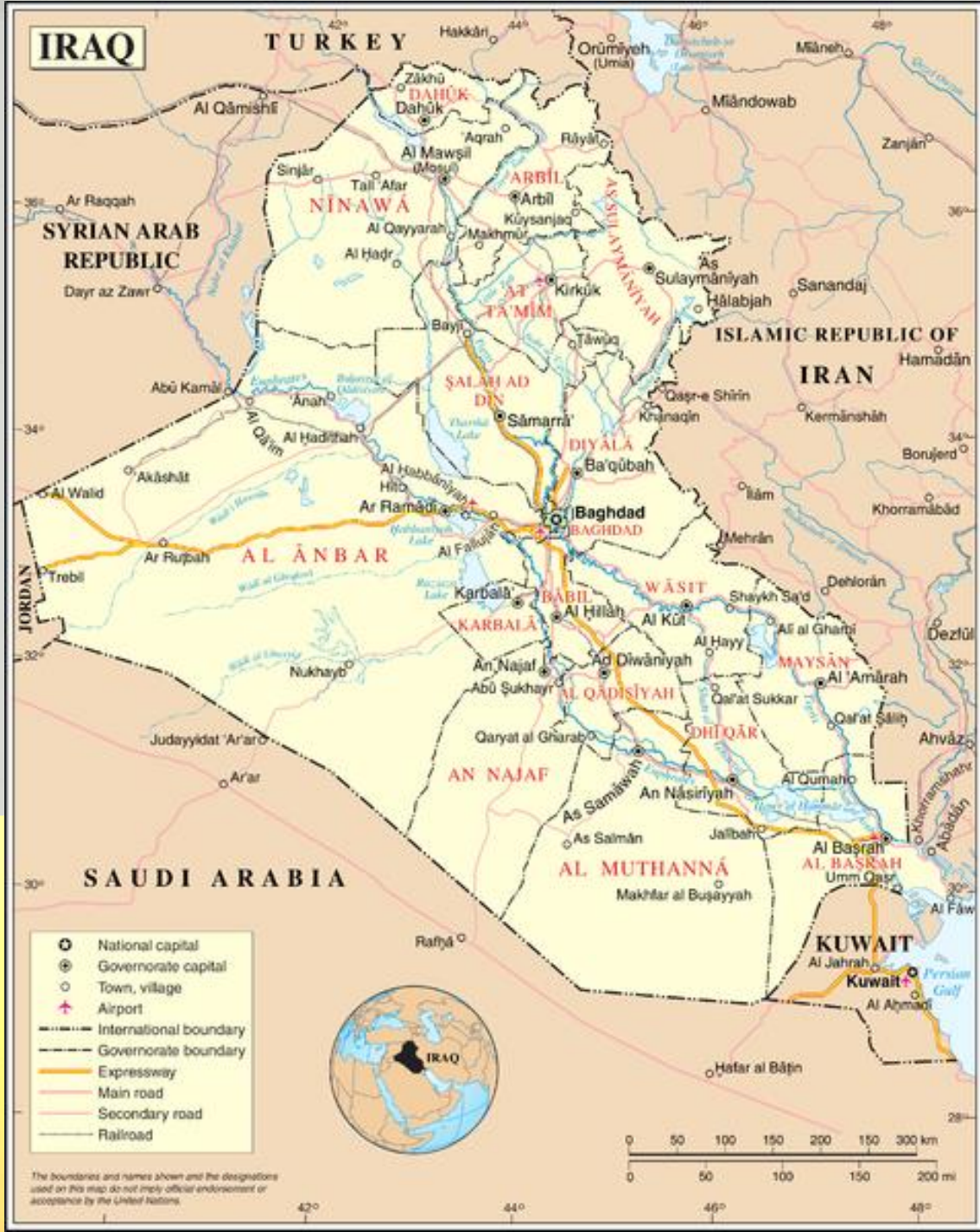
Graftombe Gertrude Bell

Mesopotamië -> Irak (vervolg)

- Na W.O. I Midden-Oosten Engels en Frans mandaatgebied
 - In 1921 tekent o.a. de Engelse Gertrude Margareth Bell (1868-1926) de grenzen van Irak*)
 - Irak blijft onder koning Feisal Engels protectoraat tot 1932. Irak dan onafhankelijk
 - Bekende heersers/dictators: koning Feisal II, Abdul Karim Kassem, Ahmad al-Bakr en Saddam Hoessein
-
- *) Biopic *Queen of the desert* met Nicole Kidman als Gertrude Bell (2015)

420

440

462

400

‘Dit boek wil noch een aanklacht noch een bekentenis zijn, het wil alleen een poging wagen, verslag uit te brengen over een generatie die door de oorlog werd vernield, ook wanneer het haar was gelukt aan de granaten te ontkomen.’

(Intro *Im Westen nicht Neues/Van het westelijk front geen nieuws* van Erich Maria Remarque, 1929)

*
ERICH MARIA REMARQUE
VAN HET
WESTELIJK FRONT
GEEN NIEUWS
*

BIJLEVELD

KEVIN C.
POWERS
DE GELE
VOGELS

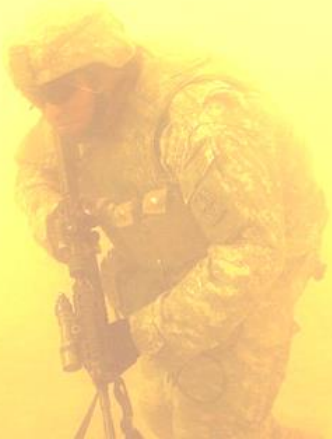
ROMAN

PROMETHEUS

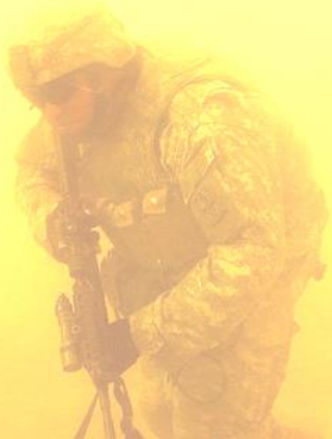
Definities oorlogsliteratuur

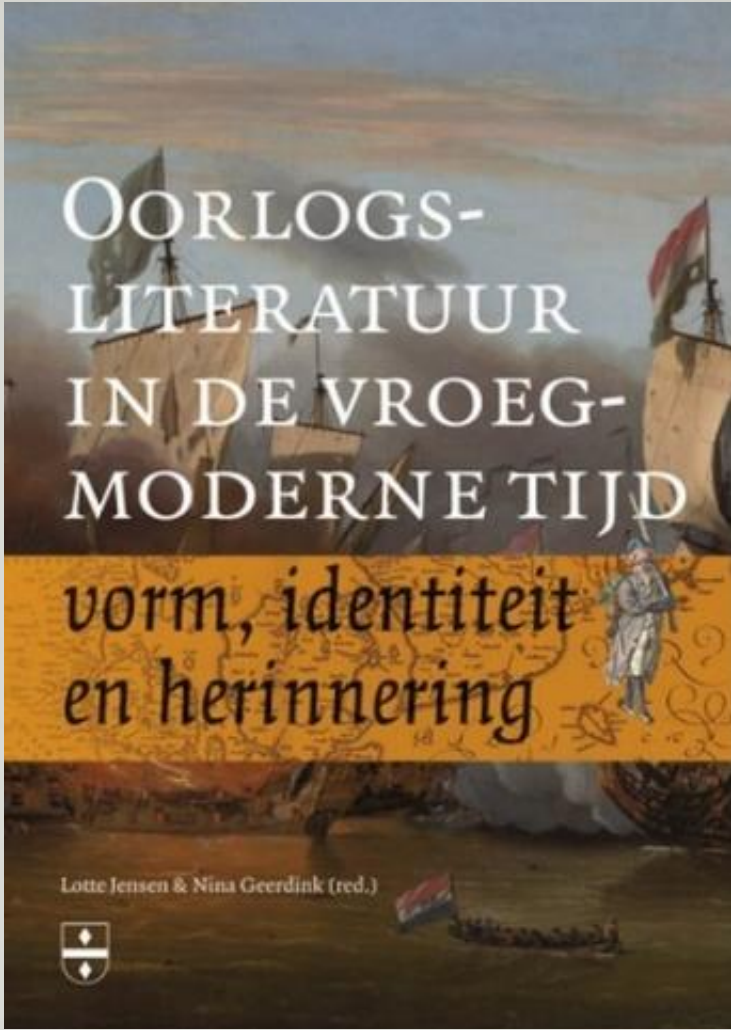
1. Alle niet-militairtechnische literatuur die oorlog als voornaamste handeling of onderwerp heeft, waarbij het om een subjectief en creatief beeld van de oorlog gaat.' (Uit: *Moderne encyclopedie van de wereldliteratuur* (deel 7), onder red. van A.G.H. Bachrach en G.J. van Bork, 1982)
2. 'In feite kan onder oorlogsliteratuur worden verstaan alle literatuur die de oorlog als voornaamste onderwerp heeft, maar de term is eigenlijk van toepassing op de literatuur van en over de beide laatste wereldoorlogen.' (Uit: *Letterkundig lexicon van de neerlandistiek*, onder red. van G.J. van Bork, 2002)

Ontwikkeling oorlogsliteratuur

- In de vroegere oorlogsliteratuur (al vanaf de Middeleeuwen) gaat het om de heroïek, het heldendom, om veelal historische verslagen van heldendaden.
- De modernere oorlogsliteratuur (vanaf W.O. I) wordt gekenmerkt door de problematisering van de oorlog. Heldenmoed maakt plaats voor de verschrikkingen van de oorlog; er ontstaat een universele literatuur: de oorlog als zinloze catastrofe.

OORLOGS- LITERATUUR IN DE VROEG- MODERNE TIJD

vorm, identiteit
en herinnering

Lotte Jensen & Nina Geerdink (red.)

Literaire verbeelding van oorlog

In Jensen en Geerdink staat de *literaire* verbeelding van – in dit geval – oorlog centraal. De definitie daarvan (en dus van literatuur?) is voor hen:

‘Literaire teksten zijn per definitie minder eenduidig omdat literaire middelen als metaforen en vergelijkingen extra betekenislagen aanbrengen.’

Dit i.t.t. meer zakelijke, eenduidig te interpreteren teksten.

JOSEPH HELLER CATCH-22

HET ULTIEME BOEK OVER DE WAANZIN VAN DE OORLOG

ERICH MARIA REMARQUE
VAN HET
WESTELIJK FRONT
GEEN NIEUWS

BIJLEVELD

TIM O'BRIEN
WAT ZE
DROEGEN

'Ongeëvenaarde literatuur over de oorlog in Vietnam.'
The Washington Post

roman

New York Times Book of the Century

BILLY LYNN

EN HOE HIJ DE RUST OVERLEEFDE

Ben Fountain

OORLOGS VERHALEN

PHIL KLAY

LEBO
WSKI

'Het beste boek dat ooit is geschreven
over wat oorlog met mensen kan doen'
The New York Times Book Review

www.kevincpowers.com

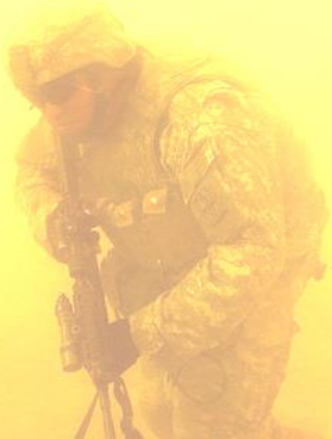
Kritiek Arnon Grunberg ('Voetnoot', *de Volkskrant*, 31-12-2012)

- 'Hét boek van 2012.'
- 'Als u meer wilt weten over de oorlogen die ook in uw naam worden gevoerd, mag u zich *De gele vogels* niet laten ontgaan.'

Maar:

- 'Misschien is Powers' roman sentimenteler [dan *Catch-22* van Joseph Heller en *The Things They Carried* van Tim O'Brien] maar het sentiment is nu eenmaal onze afgod geworden.'

Zie discussievraag

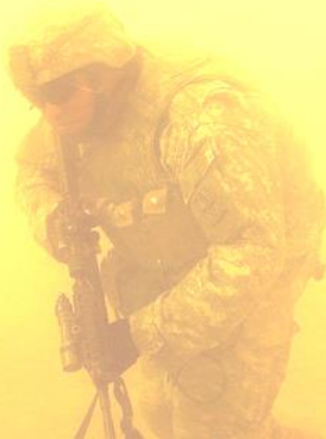

Kritiek op maatschappelijke en politieke context (Ralf de Jong, *CultuurBewust.nl*, 15-10-2012)

‘... het ontbreekt echter aan een politieke lading. Nergens komt een personage tot een veroordeling van de Irak-oorlog zelf (...), terwijl je wel proeft dat een scherpe kritiek op de Amerikaanse maatschappij goed had gepast. (...) Daarmee is dit niet hét boek over de Irak-oorlog.’

Maar (Geert Schuermans, *CuttingEdge.nl*, 21-12-2012):

‘Literatuur over een welbepaalde oorlog is snel gedateerd. Powers omzeilt die val door nooit te diep op de specifieke aard van het conflict in te gaan. Hij heeft het zonder taboe over de absurditeit van de oorlog, ...’

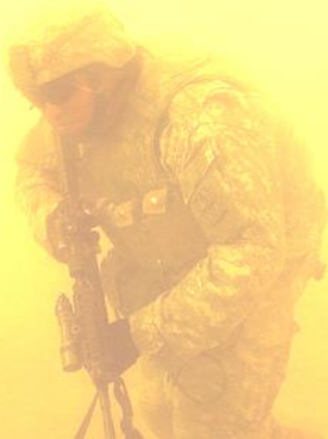
Kritiek op personage John Bartle

(Anne Jongeling, NU.nl, 22-10-2012)

‘... waarom kiest een jongeman met een dergelijk stel hersens om in Irak te vechten? Wie op dat niveau kan nadenken, heeft ook de hersens om te bedenken dat hij zich nooit in de buurt van een slagveld moet begeven. (...) Powers tipt dit punt te kort aan als hij in enkele zinnen meldt dat Bartle is gepest op school en zijn beslissing is gebaseerd op bewijsdrift’

Maar:

Bartle is nog niet eens 18 als hij zich meldt voor het leger! Als je jarenlang getreiterd wordt op school omdat je boeken en gedichten leest en daarom een watje en homo wordt genoemd, is het toch enigszins begrijpelijk dat je jezelf wilt bewijzen als echte man en dat in het leger denkt te kunnen worden?

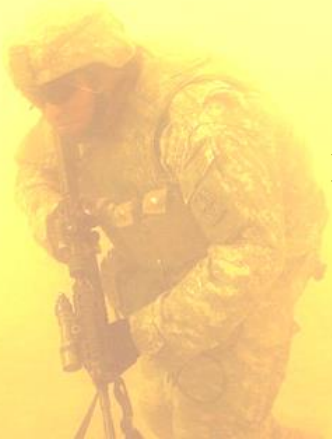

Kritiek op stijl en structuur (Madelon van Honk, *8weekly.nl*, 5-6-2012)

‘De sfeer die Powers creëert wordt echter steeds onderbroken door nodeloze verwijzingen naar de dood van Murphy, die de kracht en sfeer missen die in andere passages wel aanwezig zijn. Het feit dat dat in ieder hoofdstuk weer gebeurt, geeft het gevoel dat Powers *De gele vogels* onnodig spannend heeft proberen te maken. (...) Het boek heeft daarom niet de impact die het had kunnen hebben.’

N.B. Titel recensie Van Honk luidt: ‘Indringend relaas met onnodige cliffhangers’

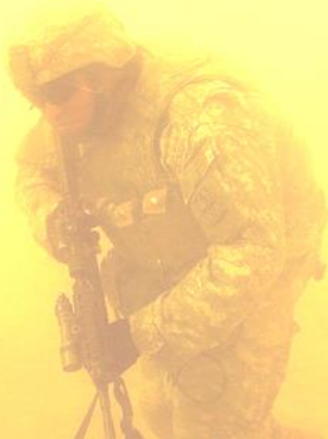
-vervolg-

-vervolg-

Maar (Graa Boomsma, *De Groene Amsterdammer*, 6-12-2012):
'Het knappe van Powers' vertelling is dat de lezer al snel weet dat Murphy het niet haalt, maar dat de dosering van zijn sterfverhaal zó effectief is dat zijn dood en de afwikkeling ervan toch schokkend blijven.'

En (Kathy Mathys, kathymathys.blogspot.nl/2012/11/):
'Het vraagstuk naar de precieze toedracht van Murphy's dood en naar het aandeel van Bartle en Sterling daarin stuwt dit boek voort. Powers houdt er de spanning in, niet op een flauwe manier om de lezer bij de les te houden, maar met het oog op een gruwelijke finale die je confronteert met dwingende morele vragen.'

KEVIN C.
POWERS
DE GELE
VOGELS

ROMAN

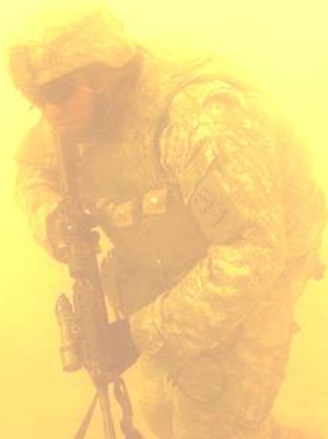
PROMETHEUS

Beelden en symboliek

‘Verbeelden’ van herinneringen:

- ‘Het was als een omgekeerde legpuzzel: soms waren er nog wel stukjes in elkaar te passen, maar het beeld bleef me ontgaan, niets dan het doffe karton van de achterkant, dat me hoonde om mijn verlangen naar afronding en volkomenheid.’ (p. 148)
- ‘Als ik nog een jaar of twee langer had vastgezeten, waren er helemáál geen krabbels meer te zien geweest. Dan waren alle muren egaal wit geweest, één grote krijtlaag van elkaar doorkruisende en in elkaar overlopende herinneringen, alsof die herinneringen zelf de muren waren geworden waartussen ik zat opgesloten.’ (p. 226)

-vervolg-

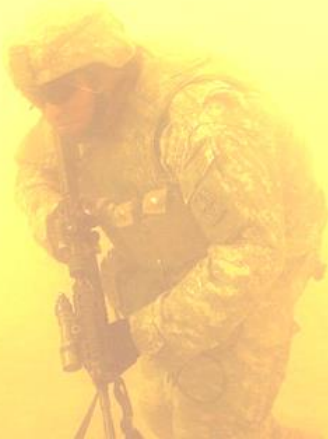
-vervolg-

Symboliek:

- Murphy's vader was op een keer thuisgekomen met een tiental gekooide kanaries die hij losliet in de tuin. Ze hadden een tijdje zitten zingen in de bomen en waren toen uit zichzelf weer op de kooitjes neergestreken. (p. 149)

De gele vogeltjes als symbool van de vrije wil, waarover Murphy niet kan beschikken om aan de kooi van de oorlog te ontsnappen.

- 'De vouwlijnen in de landkaart van Irak, die Bartle in de gevangenis van LaDonna Murphy kreeg, lieten zich nog steeds niet platstrijken, staat er op p. 234. De vouwlijnen in de kaart als symbool voor de voor Bartle nog steeds niet gladgestreken plooien van de oorlog.

De belofte van John Bartle aan LaDonna Murphy

‘Uiteindelijk zou ik leren dat vrijheid niet hetzelfde
is als het niet hebben van verantwoordelijkheid.’
(p. 41)

‘De verantwoordelijke mens’ hoofdthema
van *De gele vogels*?

KEVIN C.
POWERS
DE GELE
VOGELS

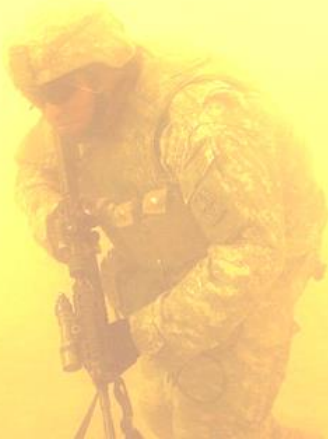
ROMAN

PROMETHEUS

Discussievragen en –stellingen

1. Bartle kon onmogelijk het moment vaststellen waarop Murphy was begonnen te veranderen, het precieze moment waarop deze de grip op zichzelf was verloren. Maar op welk moment beseftte Bartle dat hij zelf het op drift raken van Murphy misschien had kunnen voorkomen?
2. Wat was voor Sterling de reden om de man met de ezelkar dood te schieten (p. 220), nadat Sterling en Bartle het lichaam van Murphy in de Tigris hadden gelegd?
3. Hoe kan volgens u de droom over het witte paard, die Bartle heeft als hij 'thuis' de rivier is ingelopen en bijna verdrinkt, geduid worden?
4. Ook 'vallen' kan als een verhaalmotief worden gezien. Zie de pagina's 113, 144 en 158. Waar staat volgens u dit motief voor?

-vervolg-

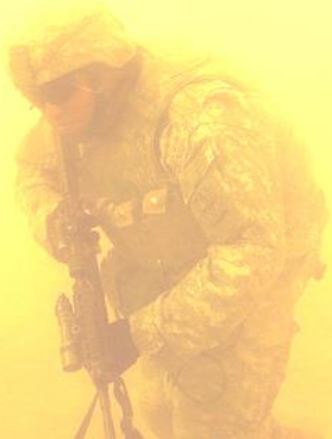
5. Waarvoor eigenlijk wordt Bartle tot vijf jaar cel in Fort Knox, Kentucky veroordeeld? Is voor u de militaire rechtbank erachter gekomen wat er met het lichaam van Murphy is gebeurd? Licht uw antwoord toe.

6. Ook Hans Bouman noemt in zijn recensie in *de Volkskrant* Sterling 'bot en moreel volledig afgestompt.' Bent u het met die typering eens? Waarom (niet)?

7. In hoeverre bent u het eens /oneens met de hierna volgende uitspraak over het boek van Arnon Grunberg, die hij deed in zijn 'Voetnoot' in *de Volkskrant* van 31 december 2012?

'Dat is het probleem van oorlog: dat je weer naar huis moet, als je niet sneuvelt.'

-vervolg-

-vervolg-

8. Na *De gele vogels* in die Voetnoot vergeleken te hebben met *Catch-22* van Joseph Heller (over de Tweede Wereldoorlog) en *The Things They Carried* van Tim O'Brien (over de oorlog in Vietnam), stelt Grunberg dat Powers' roman misschien sentimenteler is 'maar het sentiment is nu eenmaal onze afgod geworden.'

Vindt u dat ook en vindt u *De gele vogels* ook sentimenteel. Waarom (niet)?

9. Stelling: '*De gele vogels* heeft de pacifist in mij naar boven gehaald'

Letter Composed During a Lull in the Fighting

I tell her I love her like not killing
or ten minutes of sleep
beneath the low rooftop wall
on which my rifle rests.

I tell her in a letter that will stink,
when she opens it,
of bolt oil and burned powder
and the things it says.

I tell her how Private Bartle says, offhand,
that war is just us
making little pieces of metal
pass through each other.

